

Ful på Lolland-Falster 1949

Kontorchefen overgik sig selv, alt var ordnet og gennemtænkt tilbunds.

»Adoptionen bliver i Dit Navn Agnes, vi andre to er for gamle. Og saa skal hun døbes med vor gamle Moders Navn — Elisa. Og maa jeg saa være fri for det fjollede Tutpige, det finder jeg mig ikke i.

Til April flytter vi ud i vor gamle Villa. Pensionatet udvider og tager denne Lejlighed med.

Du, Agnes har hele Ansvarret om Natten, hverken din Søster eller jeg kan have et Barn, der græder om Natten, naar vi skal tjene Pengene til den udvidede Bedrift.

Og hvis Johanne saa vil gaa ned efter hendes lille Sengekurv, jeg mener, vi alle vil se hende blive lagt i Seng — bare I forstaar det!»

Hvor Julelysene tindrede ned over deres lille Julebarn, der lo og strakte Hænderne mod Frøken Agnes og Johanne.

Nu sang de Julesalme nede i Pensionatet.

Heroppe lagde de sig paa Knæ om Barnet i dets lille Seng, tog hinanden i Hænderne og istemte den samme Salme, som lød op til dem.

Frøken Fanny syntes, hun kunde høre de fem Børnestemmer klinge igennem alle de voksne Stemmer.

»Hvor de dog synger«, lo Kontorchefen.

»De anstrenger sig for at faa deres Moder til at glemme, at fra i Morgen er de kun fem. Børn er vel nok vidunderlige«.

Bispevisitats

paa

Falster

»En gammel skolemester« fører os i denne artikel tilbage til firsernes dage, da den berømte D. G. Monrad var Lolland-Falsters biskop. Som bekendt var Monrad biskop hernede 2 gange, første gang fra 1849, anden gang fra 1871 til sin død 1887. Som den særprægede personlighed han var, gik der ry af hans virke, også som visitator i skolerne, hvor han ofte var en frygtet gæst. — Vi følger i artiklen med til 3 falsterske skoler og ser, hvordan Visitatsen formede sig. Artiklens forfatter har selv oplevet den store gejstliges besøg og fortæller privat, at han har gengivet disse hændelser nøjagtigt, som de fandt sted.

Den, der er født paa vore Sydhavsøer, Lolland og Falster, og som er saa gammel, at han som Barn har oplevet en Bispevisitats hos selve Biskop Monrad, vil ikke have let ved at glemme den Højtidsdag.

Jeg nævnte Ordet Højtidsdag, for det skulde jo gerne være saadan, at det høje Tilsyns Besøg i vore Skolestuer skulde bringe en Smule Feststemning, lidt Glæde og Opmuntring ind over vor Skolegerning. Det trænger vi Skolefolk til, navnlig paa Tider, hvor Hverdagen synes os at være graa, fordi vort Arbejde stundom bringer os saa smaa Resultater.

Men lad os saa gaa til Bispevisitats! — Det var en dejlig Forsommerdag for godt 65 Aar siden. Jeg kan næsten sige med H. C. Andersen: »Kornet stod gult, Havren grøn, og Høet var rejst i Stakke« ude paa Skolens Mark bag Laden, hvor vi Drengene morede os med at slaa Kolbøtter over Stakkene, medens vi ventede paa Bispens Ankomst.

Men i Lærerboligen var der hverken Feststemning eller Glæde, men Spænding og Angst, thi at faa Besøg af Biskop Monrad var ikke altid Spøg.

— Endelig saa vi hans Vogn komme rullende nede paa Gaden, og et Øjeblik efter holdt den foran Skolens Dør. Her stod Sognepræsten, Skolekommissionen og vor gamle Lærer parate til at modtage ham.

Ja, saa kom han da, den kloge og myndige Biskop, han, om hvem der er skrevet, at han var en Sauls-skikkelse, sit Hoved højere end alt Folket.

Vi Drengene stimlede sammen om hans Vogn og tog ganske respektløst Maal af hele hans kraftige Skikkelse, hans lange, hvide Haar og hans stærke, gennemtrængende Blik, der gjorde os tavse og fyldte os med bange Anelser.

Nu traadte den gamle Lærer frem og bød Velkommen. Ak, havde han dog bare ladet Præsten om den Ting, thi Bispen fik straks Øje paa Lærerens røde Plydses Morgensko, som han havde taget paa for at være rigtig fin paa Højtidsdagen. Bispen pegede straks paa de Plydses og spurgte: »Er Deres Fødder daarlige?« »Nej, Deres Højærværdighed, men min Kone har foræret mig Skoene til min Fødselsdag, og saa vilde jeg glæde hende ved at tage dem paa netop

i Dag!« »Man tager blanke Støvler paa, naar man har Bispevisitats!«

Da gik Solen ned i det lille Lærerskole, og den lille Væver, der var Sogneraadmedlem og Medlem af Skolekommissionen, rystede bedrøvet paa Hovedet, da den gamle Skolemester et Øjeblik efter viste sig med de blankpudsede. —

Faa Minutter efter sad Børnene paa deres Pladser, Skifertavlerne med de renskurede Rammer blev taget frem, et Salmever blev sunget, hvorefter Bispemesteren satte sig paa Katederets Stol og begyndte at diktere en Diktat. »Skriv saa: En Mand stjal i Maa-neskin et Kalveskind! Du er en Vanskabning, sagde Vandspanden til Thepotten! I en Hyld paa en høj Høj sad en Høj (en Høg) og udstødte et højt Hyl!« —

Flere forfærdelige Sætninger fulgte efter, og efter en Pause, som blev brugt til at gennemlæse og rette det skrevne i, lød det fra Katederet: »Kom herop, een ad Gangen, og lad mig se Tavlerne! Alle de Drengene, der har flere end 6 Fejl, kan gaa ud paa Pladsen og lave Gymnastik for Præsten!« Et Øjeblik efter fløj en Skare Drengene mod Døren — og næsten red paa Ryggen af hverandre for at slippe for videre Tiltale.

Resten af Børnene skrev saa en lille Genfortælling om Slaget i Køge Bugt, medens de frigivne, glade Drengene sprang »Buk« over hinanden under Latter og Skraal, men den aldrende Præst stod lænet op til Skolens Hegn og saa hovedrystende til. Biskoppen fulgte fra Vinduet opmærksomt Drengenes Leg, og det saa næsten ud, som om han morede sig over dem.

Uden Lærebog!

En halv Time efter rullede hans Vogn for Døren. Visitatsen var forbi, der blev taget Afsked, og nu gik Turen til Nabobyens Skole i samme Sogn. Skolekommissionen og dens Førstekraft, Væveren, fulgte med, og fra ham, mit Hjemms gode Ven, modtog vi Beretning om Bispebesøget i Sognets anden Skole.

Dennes Lærer var en ældre, brav Jyde, sin Bys førende Mand, Formand for Sogneraadet og for Sognesparkassen, en meget dygtig Lærer, altid i Ligevægt og aldeles ikke bange for en Bispevisitats. Han bød Biskoppen og hans Følge Velkommen og gik foran ind i Skolestuen, hvor Børnene allerede sad paa deres Pladser. Monrad besteg straks Katederet, og da et Par Salmever blev sunget, sagde han:

»Det var godt, — saa vilde jeg gerne høre lidt Lærebog!«

»Den Bog bruger vi ikke, den er for svær for Børnene,« sagde Læreren roligt.

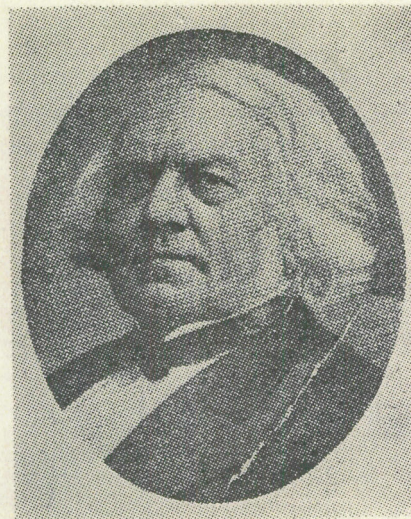
»Naa, saadan! Men hvorledes faar De saa bibragt

Børnene den kristelige Børnelærdom?«

»Aa, jeg taler med Børnene om et eller andet!«

»Naa, saa vilde jeg gerne høre Dem tale med Børnene om »et eller andet!«

Denne Opgave løste Lærer H. paa den smukkeste Maade, idet han gik ud fra Fortællingen: Moses fører sit Folk over det røde Hav. Det blev til en Samtale

Biskop D. G. Monrad
Statsmand omkring 1848-Begivenhederne

om Guds Forsyn, ja, han fik endda Tid til at drage en Sammenligning mellem det røde Hav og Daabens Vande.

Monrad fulgte Undervisningen med levende Opmærksomhed og sagde til sidst, henvendt til Skolekommissionen: »Det var meget godt, skal vi være enige om at fritage Lærer H. for Lærebogen?« De brave Tilsynsmænd nikkede, og Bispemesteren gik videre med Hovedregning, der sammen med Religionsundervisning og Dansk var hans Kæpheste.

Biskoppen var meget tilfreds med Skolen og sagde til sidst: »Saa vilde jeg gerne se lidt Gymnastik!« Nu vidste han meget godt, at dette Fag ikke just blev drevet med Iver af de ældre Landsbylærere, saa her vilde den gode Skolemester komme til kort.

Den lille Væver var helt bekymret paa Læreren Vegne og hviskede til ham, da de gik ud af Skolestuen: »Hvordan skal vi dog slippe fra det, H.?« »Aa, det gaar nok, Biskoppen er jo i godt Humør i Dag!« Og henvendt til Bispemesteren sagde han: »Maa jeg bede Deres Højærværdighed om at gaa ind i Stuen og snakke lidt med min Kone, mens jeg og Væveren stiller Drengene op nede paa Pladsen!«

To brave Bondemænd fulgte med ned til Gymnastikpladsen, hvor Lærer H. og hans Hjælper stillede Drengene op i en lang Række. Derpaa sagde Skolemesteren: »Naar jeg nu raaber: Højre om! saa vender I jer om, saa I kigger hinanden i Nakken og retter Ansigterne hen imod Smedien. Saa raaber jeg: Giv Agt, løb! og saa løber I Pladsen rundt 4 Gange. Den femte Gang springer I allesammen over Grøften ud paa Vejen og render op til Skolen, tager jert Tøj — og kiler hjem!«

Da skælvede Væveren af Skræk, men de to gæve Bondemænd fandt denne Ordning ret og rimelig, thi Gymnastik for disse sunde, solbrunede Unger i tykt Tøj og Træsko var efter deres Mening det bare Pjank. De fik Gymnastik nok i Hjemmene, naar de mindst 3 Gange om Dagen blev sendt ned til den store Engstrækning for at flytte og vande Kreaturerne. Deres agtede Skolemester var sandsynligvis af samme Mening — og Drengene med, hvorfor de fulgte deres gode Vejleders Raad, da Bispen var kommet til Stede for at se paa deres Øvelser.

Det gik ganske programmæssigt. Drengene fløj alle under den femte Omgang over Grøften, løb op til Skolen og forsvandt. Da rystede Væverens Knæ, og han mumlede: »Dette gaar aldrig godt!« Bispen saa skarpt paa den brave Lærer H. og sagde: »Hvor blev de af? De kommer vel igen?«

»Jeg tror ikke, de kommer mere i Dag, Deres Højærværdighed. Drengene var blevet meget trætte og kunde ikke mere,« lød Svaret. Bispen saa atter paa Skolemesteren, men magtede ikke helt at undertrykke et Smil, og sagde: »Jeg tror nok, jeg kommer igen til næste Aar for at se lidt mere af Deres Gymnastik, H.!«

»Biskoppen skal være velkommen,« svarede den brave Skolemester med uforstyrrelig Ro.

Saa tog Bisp og Præst Afsked og gik til Middag i Præstegaarden, medens Skolekommissionen fik en fortrinlig Aftensmad hos deres egen Degn.

Godt Smør og Ma'fedt!

— To Dage efter holdt Biskoppen Visitats i Nabo-sognets Skole. Her var Væveren atter med, fordi han stammede fra dette Sogn og havde et af sine Børn som Elev netop i denne Skole.

Bispebesøget her formede sig baade fredeligt og fornøjeligt. Det var her, den gamle Lærer C. fik den Opgave at tale med de mindste Børn om Syndfloden og Babelstaarnet. Det gik smaat til at begynde med, indtil Monrad utaalmodigt udbrød: »Tag saa fat paa Noah!« Her klarede Børnene sig helt godt, men gik uheldigvis i Staa, da de skulde fortælle Biskoppen,

hvad Noahs tre Sønner hed, ingen af Smaapurkene kunde huske deres Navne.

Da pegede Bispen paa den lille 9 Aars Krøltop, Christian, og sagde: »Naa, du lille Krøltop, kom saa: Sem — naada! Kam —«.

Da lysnede det for Christian: »Sem, Kam og Jafet — godt Smør og Ma'fedt (Madfedt)!« røg det ud af Drengen.

Den gamle Lærer fik kun sagt: Hys! — da Bispen fæstede sit Blik paa ham og forbavset spurgte: »Hvad var det dog, Drengen sagde?«

»Ja, Deres Højærværdighed, det var kun en gammel Ramse, som Knægten kom til at buse ud med. Han har lært den af sin Mor, siger han, og Børnene morer sig med at bruge den, naar de løber og leger ude paa Pladsen!«

Skolekommissionen smilte lydeligt, ja, selv over Bispens Ansigt gled der et Smil, da han vendte sig til Christian og sagde: »Du har vist en fornuftig Mor, min Dreng, — men kan du saa tilsidst sige mig: »Hvad hed Noahs Sønners Far?«

Drengen saa op i Bispens Ansigt et Øjeblik, rystede paa Hovedet og gav op overfor et saa indviklet Spørgsmaal, man kan da ogsaa forlange for meget af en 9 Aars Purk!

Men Biskoppen gav ikke op. Til Skolekommissionens Forundring sagde han til Drengen: »Nu faar I et lille Frikvarter, og saa er det bedst, du løber hjem til din Mor og lader hende hjælpe dig, og saa faar jeg Besked, naar du kommer tilbage!« Det tilstedeværende Tilsyn morede sig, thi det var sjældent, den strenge Bisp behagede at drive Spøg.

Det blev Frikvarter, og da Purkens Hjem tilfældigvis laa i Nærheden af Skolen, pilede han hjem og klagede sin Nød for sin kloge Mor. »Du er da et Fæ, Dreng! Se, du kender da Per Smed herinde ved Siden af — og hans to Sønner Hans og Rasmus. Hvis jeg nu siger: Hvad hedder Per Smeds Sønners Far, — hvad vil du saa svare?« »Naa — saadan Mor, ja, men han hedder da Per Smed!« »Ja, selvfølgelig, Dreng, nu er du vel med!«

Med det gladeste Ansigt stormede Christian atter hen paa Legepladsen, hvor Monrad snart fik Øje paa ham og spurgte: »Naa — hvad hed han saa?«

Om det nu var Bispens stærke Blik, der forvirrede ham, eller det var Afstanden mellem Noah og Per Smed, der var for stor, ved vi ikke. Men i sin Iver og Sejrsstolthed kom Drengen til at aflevere Svaret: »Han hed — Per Smed!«

Da lo Monrad og hele hans Følge, men Bispen forstod øjeblikkelig, at Christians Mor derhjemme var et pædagogisk Geni, som magtede Anskuelsesundervisningens Kunst, og som nok engang skulde

faa noget ud af sin Dreng, naar Tiden dertil var inde. Og under Skolekommissionens Munterhed sagde Monrad: »Kan du saa hilse din Mor og sige hende Tak for i Dag!«

— — —
 Visitatsen sluttede kort efter, og i godt Humør

drog Bispen tilbage til sin Bispegaard i Nykøbing. Men Skolekommissionen gik ind i Skolen og tilbragte en fornøjelig Aften og trøstede den brave Lærer C. med, at hans Skole stod godt. Nu vilde der forhaabentlig gaa 3 Aar, inden man atter kunde vente et Bispebesøg.

RIIDDEREN og JOMFRUEN

Af Gudrun Gregersen

De siger, det skal være hændet i Svenskekrigen paa Fyn (ell. maaske paa Falster), men det kan godt være, at det ikke passer, og det kan ogsaa være det samme, naar det var. Een Ting er sikker, og det er, at det hændte en Gang, da her var Krig i Landet, og fjendtlige Tropper drog hærgende og plyndrende frem.

Et Sted nær Fjendens Fremrykningslinie laa der en gammel Gaard. Jeg siger nær, for den var saa langt fra den alfare Vej, som Tropperne fulgte, at Gaardens Beboere haabede, at de skulde skaanes denne Gang. De havde haft Besøg af graadige Gæster to Gange, og det, de havde levnet, var ikke en Mils Omvej værd for en ridende Flok. Men der kunde jo være andet, der drog, end Guld og Sølv og Mad og Øl.

Og det var der ogsaa. Den, der ejede Gaarden, var en Adelsjomfru paa tyve Aar. Da de første Krigsfolk kom, havde hun siddet der med Folk og Vaaben og svære jernbeslaaede Døre for Forraadskamre og Brevkammer. Men det nyttede intet. Lige frem byde Fjenderne væbnet Modstand kunde hun ikke, dertil var de for faa. Og de ubudne Gæster fyldte Gaarden, satte Hestene ind i Stalde og Lader, indkvarterede sig selv i de Senge de fandt og smed de rette Ejere ud.

Jomfru Helle havde nok at gøre med at vare sig selv og sin Ejendom; hver Nat sov hun bag Brevkammerets laasede Dør, og naar der var Ro for Soldaterne om Dagen, holdt hun Raad med Husholderske og Gaardfoged om Skjulesteder til det, de kunde bjerge af Sølv og andet Gods.

En Dag, da hun kom ned fra Kirketaarnet og gik over mod Beboelseshuset, mødte hun den Øverstbefalende. Han spurgte, hvad hun havde været der oppe efter. Og bleg af Skræk — for hun havde krøbet om paa de højeste Skraabjælker og forvaret en

Kande og seks Sølvbægere under Taarntaget — svarede hun, at hun havde siddet i Glughullet og set ud over Landet.

— Hvad efter? forhørte han sig.

— I maa ikke blive vred, stammede hun, — jeg saa, om der ikke skulde komme Tropper af vore egne og hjælpe os af med jer.

Nu var denne Tilstaaelse i sig selv nok til at forklare hendes Angst. Men det forekom ham saa pudserligt, at saadan en Jomfrusplejs sad og spejdede efter Undsætning, og at hun stod her og vedgik det aabenlyst, endskønt hun rystede af Skræk, saa han lo højt og larmende; men det var en godmodig Latter. Og han viste hende efter dette en vis plump Høflighed.

— I faar undskyldte, Jomfru Helle, sagde han gerne, naar de tog et Svin, og naar de vred Halsen om paa hendes Fjerkræ, — men vi skal jo ogsaa leve.

Og naar hun svarede: — Ja, hvorfor nu det? lo han igen og syntes, hun havde sagt en god Spøg.

De blev der i godt en Uge, og det gik da noget ledes til den Dag, de skulde af Sted. Men da de havde spist for sidste Gang, stak de hendes sølvbunde Knive til sig, tillige med de Bægere, de havde drukket af, og hvad Sølvtøj de ellers kunde faa fat paa.

— Skal det ogsaa til for at leve? spurgte hun bittert.

— Det er Krigens Kaar, svarede han og bukkede for Damen.

Men det var først, da de skulde ride af Gaarde, at det blev rent galt. For da de trak Hestene ud, viste det sig, at de havde taget alt, hvad Gaarden ejede af gode Heste, og ladet forslidte syge Dyr med Saar og Brud tilbage i deres Sted.

Det var dog Karlfolkene for meget. De skreg op og forlangte deres Dyr igen, de truede med Bøsser og Forke, og Larmen gjorde Hestene vilde og urolige.